

http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110221/papers/A_38.pdf [in Ukrainian].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАРИНЧЕНКО Інна Віталіївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: підготовка педагогів професійного навчання, використання цифрових технологій в освіті, розвиток педагогічної майстерності педагогів професійного навчання.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

MARYNCHENKO Inna Vitaliyivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Vocational Education and Computer Technologies of Hlukhiv National Pedagogical University named after Oleksandr Dovzhenko.

Scientific interests: training of vocational training teachers, use of digital technologies in education, development of pedagogical skills of vocational training teachers.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2022 р.

УДК 378;015;98

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-206-175-179

МАЛЕЦЬ Дмитро Олександрович –

аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти
Центральноукраїнського державного педагогічного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-6350-5431>
e-mail: leaderenergy.ua@gmail.com

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

У статті визначено можливості електронних ресурсів в освоєнні здобувачами освіти фізкультурних знань та умінь в умовах вимушеної самоізоляції. Розкрито, що в умовах переходу з традиційної форми проведення навчально-тренувальних занять фізичною культурою на дистанційне навчання необхідно, по-перше, наповнити освітній контент електронного курсу та організувати процес фізичного виховання на основі електронного освітнього середовища, по-друге – це переорієнтувати учнів й студентів на навчання із застосуванням електронних ресурсів. Встановлено, що в умовах дистанційного навчання варто розробити методичне забезпечення, що дозволяє організувати, здійснювати та контролювати процес теоретичної та методичної підготовки учнів і студентів у системі фізичного виховання, а також адаптувати до нових умов форми та методи проведення лекційних і методично-практичних занять. Доведено, що у формуванні знань та умінь велике значення мають засоби мультимедіа за допомогою яких учень та студент має можливість самостійно планувати і організувати процес фізичної самопідготовки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що інформаційні ресурси з використанням платформи Blackboard в умовах вимушеної самоізоляції є одним із раціональних рішень щодо організації та вдосконалення теоретичної та методично-практичної підготовки учнів й студентів з дисципліни «Фізична культура». Використання активних й інтерактивних методів навчання із застосуванням інформаційних технологій дає можливість організувати навчальний процес та самостійну роботу учнів і студентів в умовах дистанційної освіти. Незважаючи на деякі переваги використання інформаційних технологій в умовах пандемії, однак, відсутність єдиних вимог до організації онлайн-навчання, зокрема щодо реалізації дисципліни «Фізична культура», потребує подальшого вдосконалення форм та методів роботи з учнями і студентами, що є перспективами подальших наукових пошуків.

Ключові слова: фізичне виховання, дистанційне навчання, молодь.

MALETS Dmytro Oleksandrovych –

a graduate student of the of Department
of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko
Central Ukrainian State Pedagogical University
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-6350-5431>
e-mail: leaderenergy.ua@gmail.com

PHYSICAL TRAINING IN THE CONDITIONS OF DISTANCE EDUCATION

The article identifies the possibilities of electronic resources in mastering physical training knowledge and abilities by education applicants in the conditions of self-isolation. It has been revealed that in the conditions of transition from the traditional form of conducting physical education training classes to distance learning is necessary, firstly, to fill the educational content of the electronic course and organize the process of physical upbringing based on the electronic educational environment, secondly – to reorient pupils and students to study using electronic resources. It has been determined that in the conditions of distance learning is worth to develop methodical support, which allows to organize, carry out and control the process of theoretical and methodological training of pupils and students in the system of physical

education, as well as to adapt to new conditions, forms and methods of conducting lectures and methodical-practical classes. Electronic resources allow forming the didactic complex of disciplines, which must include: methodical developments for lectures (structure of lecture materials: the purpose of lecture, a glossary of basic concepts, a brief synopsis, questions for self-checking knowledge, a list of emerging competencies, a list of basic and additional literature; auxiliary visual materials: presentations, videos); methodical developments for practical classes (structure: the purpose of class, conceptual apparatus, a short content, control questions, a list of knowledge and skills that are being formed; illustrative materials: presentations, videos); methodical and practical tasks for individual work (task structure: purpose, key words, general information, task instruction, a list of competencies, which are being formed, a list of recommended literature); online tests that allow controlling student's knowledge (test control is carried out after studying the topic to determine the assimilation of the studied learning material). It has been proven that multimedia tools, with the help of which pupil or student is able by himself to plan and organize the process of physical self-training, are of great importance in the formation of knowledge and skills.

Key words: physical training, distance learning, youth.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У 2020 році епідеміологічна ситуація внесла серйозні корективи до системи освіти, більшість закладів освіти перейшли на віддалений формат навчання через COVID-19. В даний момент дистанційне навчання стало основною формою взаємодії викладача/вчителя та учня. Інформатизація освітнього середовища дозволила по-новому організувати освітній процес, зокрема фізичного виховання здобувачів освіти. Незважаючи на достатній рівень наявних можливостей інформаційних технологій у нашій країні, однак є проблеми викладання в онлайн-форматі [4], зокрема реалізації дисципліни з фізичної культури у ЗВО, відсутня методика викладання та навички віддаленої передачі знань у викладачів [1].

Важливе значення у долученні учнів й студентів до фізичної культури є наявність у них відповідних освітніх і фізкультурно-спортивних знань та умінь. Однак, як свідчить практика, діяльність викладачів ЗВО переважно орієнтована на досягнення результатів у прояві фізичних якостей [3, 4]. Крім того, як зауважує І. Кривенцова «введення карантину в Україні змінило звичні форми і методи викладання навчальних дисциплін. Освітній простір країни перейшов на дистанційне навчання. Не виключенням стало й фізичне виховання. Посеред навчального року вчителі та викладачі терміново опановували новітні технології. Як ніколи, набула актуальності організація самостійної роботи з фізичного виховання. Надбання та засвоєння студентами теоретичних і методичних знань у галузі фізичної культури і здоров'язбереження, а також практики самоорганізації рухової діяльності, стало метою створення нового навчального курсу «Фізичне виховання дистанційно» [2, с. 98].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації фізичного виховання молоді в умовах дистанційної освіти знайшла відображення в численних публікаціях сучасних дослідників. Так, А. Батаєв здійснив аналіз світового ринку дистанційної освіти [1]. І. Кривенцова виокремила особливості дистанційної освіти з фізичного виховання в

період карантину [2]. Схожі висновки знаходимо в публікаціях О. Череповської [10]. Своєю чергою С. Семашко, О. Кривенцова та Г. Ільницька звернули увагу на організацію освітнього процесу з фізичного виховання в умовах дистанційної освіти [3]. Цінними вважаємо напрацювання В. Ткачук, Ю. Єчкало, А. Тарадуда й І. Стеблівець щодо можливостей доповненої реальності як засобу реалізації дистанційного навчання в умовах карантину [4]. Питання організації фізичного виховання студентів закладів вищої освіти у сучасних умовах вивчали О. Томащук і В. Сенько [5]. Крім того проблематика забезпечення ефективного фізичного виховання молоді в умовах дистанційної форми навчання відображена в численних навчально-методичних посібниках [6] й матеріалах науково-методичних конференцій [7]. У науковому доробку О. Цвид-Гром, М. Носенко, В. Резнік та О. Боньковського висвітлено методику організації самостійної роботи студентів щодо розвитку фізичних якостей в умовах дистанційного навчання іноземних мов у закладах вищої освіти [8]. Натомість Ю. Чалий конкретизував особливості використання форм дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури [9]. Існуючий інформаційний масив потребує систематизації, на основі якої уможливиться виокремлення сучасних можливостей організації фізичного виховання молоді в умовах дистанційної освіти.

Мета статті полягає у визначенні можливості електронних ресурсів в освоєнні здобувачами освіти освітніх і фізкультурно-спортивних знань та умінь в умовах вимушеної самоізоляції.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах пандемії основним завданням викладачів було знайти шляхи реалізації дисципліни «Фізична культура та спорт» при дистанційному навчанні. Вирішення проблеми бачається в активному використанні електронних засобів, що дозволяють активізувати пізнавальну

діяльність здобувачів освіти, якісніше змінити зміст та методи фізкультурної освіти.

Як слушно резюмує О. Кривенцова «запровадження дистанційних технологій у навчання – це процес, що потребує значних ресурсів закладу вищої освіти та відповідного кадрового потенціалу. Дисципліна «Фізичне виховання» – єдиний ефективний засіб профілактики захворювань, збереження та зміцнення здоров'я студентів, що існує у закладах вищої освіти. Втрата статусу фізичного виховання, як навчальної дисципліни, зменшення аудиторних годин сприяють зниженню якості підготовки фахівців з набуття фізичної культури особистості. Дистанційна освіта існує поряд з очною формою навчання і є її логічним взаємодоповненням. Вона має значні переваги у неперервності та систематичності освітнього процесу студентів; підвищує ефективність контролю з боку викладача; сприяє саморозвитку, набуттю нових практичних навичок у інформаційно-комунікаційному освітньому середовищі, що сприяє вдосконаленню педагогічної майстерності; підвищує якість теоретичних та практичних знань; надає студентам право вибору зручного часу для занять; надає рівні можливості для залученості студентів з різним станом здоров'я. Проте існують певні недоліки дистанційної освіти: якість такого формату освіти залежить від самоорганізованості студента, що часто на практиці можна зустріти у протилежному значенні. Дистанційні технології навчання не можуть повноцінно замінити спілкування викладача і здобувачів вищої освіти у стінах ЗВО, проте вони є потужним механізмом для спонукання до самоосвіти, що є важливою віхою у процесі становлення майбутнього фахівця, як професіонала своєї справи» [2, с. 58-59].

Впровадження інформаційних технологій у процес фізичного виховання дозволить забезпечити учнів й студентів необхідними знаннями та вміннями у галузі фізичної культури та спорту, що сприятиме додатковій мотивації до занять фізичними вправами, більш ефективній прикладній фізичній підготовці до майбутньої професійної діяльності.

В умовах переходу з традиційної форми проведення навчально-тренувальних занять фізичною культурою на дистанційне навчання необхідно, по-перше, наповнити освітній контент електронного курсу та організувати процес фізичного виховання на основі електронного освітнього середовища, по-друге – це переорієнтувати учнів й студентів на навчання із застосуванням електронних ресурсів.

Вважаємо, що проблему дистанційного навчання можливо ефективно вирішити за

допомогою освітнього середовища системи Blackboard. Багатофункціональна платформа Blackboard дозволяє створювати електронні курси з дисципліни «Фізична культура та спорт», наповнювати контент навчальним матеріалом, застосувати різні види робіт зі студентами, урізноманітнювати методи навчання й, таким чином запропонувати учням й студентам більший обсяг знань та цікавіший характер отримання інформації.

В умовах дистанційного навчання варто розробити методичне забезпечення, що дозволяє організувати, здійснювати та контролювати процес теоретичної та методичної підготовки учнів і студентів у системі фізичного виховання, а також адаптувати до нових умов форми та методи проведення лекційних і методично-практичних занять. Електронні ресурси дозволяють сформувати дидактичний комплекс дисципліни, що повинен містити:

- методичні розробки до лекцій (структура лекційного матеріалу: мета лекції, глосарій основних понять, короткий конспект, питання для самоперевірки знань, перелік компетенцій, що формуються, список основної та додаткової літератури; допоміжний наочний матеріал: презентації, відеоролики);

- методичні розробки до практичних занять (структура: мета заняття, понятійний апарат, короткий зміст, контрольні питання, перелік знань і умінь, що формуються; ілюстраційний матеріал: презентації, відеоролики);

- методично-практичні завдання для самостійної роботи (структура завдання: мета, ключові слова, загальні відомості, рекомендації до виконання завдання, перелік компетенцій, що формуються, рекомендована література);

- онлайн-тести, що дозволяють контролювати знання студентів (тестовий контроль проводиться після вивчення теми для визначення засвоєння пройденого навчального матеріалу).

У формуванні знань та умінь велике значення мають засоби мультимедіа, за допомогою яких учень та студент має можливість самостійно планувати та організувати процес фізичної самопідготовки, з урахуванням поставленої мети розробити індивідуальний комплекс вправ, провести самодіагностику, розрахунки та аналіз отриманих результатів, виконати самооцінку своїх знань і самостійно внести коригування у подальші свої дії.

З метою кращого засвоєння програмного матеріалу викладачам та вчителям варто використовувати такі форми лекційних та практичних занять у режимі онлайн:

- лекція-презентація, лекція-діалог, лекція-консультація, де розкриваються питання з основних тем, передбачених програмою;

- онлайн-конференції за результатами дослідницьких та проектних робіт студентів з подальшим їх обговоренням;

- онлайн-уроки у віртуальному класі, де відбувається вивчення нового матеріалу та його закріплення для домашнього завдання, виділення важко засвоєного матеріалу для самостійної роботи, аналіз та обговорення результатів виконаних методично-практичних завдань та ін.;

- презентації та відео-уроки для занять у домашніх умовах для підтримки фізичної форми та оптимізації рухової активності;

- програми самоконтролю, що дозволяють визначити функціональний та психоемоційний стан студента.

Найважливішою умовою успішності освітнього процесу є контроль знань та умінь студентів. Своєчасна, об'єктивна інформація про рівень засвоєння матеріалу, що вивчається, дозволяє як викладачеві/вчителю, так і самому учневі/студенту вносити відповідні коригування в організацію навчального процесу.

Примітно, що в сучасній навчально-методичній літературі йдеться про те, що «застосування технологій дистанційного навчання під час викладання фізичного виховання повинно відбуватись у двох напрямках: при засвоєнні теоретичного розділу навчальної програми з дисципліни (лекції, тестування):

- 1) при використанні як традиційних засобів навчання, так і засобів інформаційно-комунікаційних технологій;

- 2) при засвоєнні практичного розділу (проведення практичних занять) із застосуванням традиційної структури навчально-тренувального заняття, традиційних засобів фізичного виховання та інноваційної структури навчально-тренувального заняття;

- 3) під час засвоєння теоретичного розділу з використанням засобів навчання, що функціонують на базі інформаційно-комунікаційних технологій, з'являється інтерактивний партнер як для студента, так і для викладача, у результаті чого зворотній зв'язок відбувається між трьома компонентами навчальної інформаційної взаємодії» [6, с. 32-33].

Інформаційна система Blackboard дає змогу розробити та впровадити контрольні засоби: тестовий контроль знань, контрольні завдання, творчі проекти, практичні завдання, систему моніторингу, що дозволяють контролювати якість знань та умінь, відстежувати динаміку успішності протягом усього періоду навчання.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що інформаційні ресурси з використанням платформи Blackboard в умовах вимушеної самоізоляції є одним із раціональних рішень щодо організації та вдосконалення теоретичної та методично-практичної підготовки учнів й студентів з дисципліни «Фізична культура».

Використання активних й інтерактивних методів навчання із застосуванням інформаційних технологій дає можливість організувати навчальний процес та самостійну роботу учнів і студентів в умовах дистанційної освіти. Опитування студентів та спостереження за їхньою діяльністю, аналіз тестування знань, результати практичних завдань та творчих проектів показали, що організація освітнього процесу із застосуванням електронних ресурсів дозволить виявити у учнів і студентів організованість та дисциплінованість, інтерес та відповідальне ставлення до вивчення програмного матеріалу, позитивну динаміку засвоєння знань та умінь, зрештою високу успішність.

Незважаючи на деякі переваги використання інформаційних технологій в умовах пандемії, однак, відсутність єдиних вимог до організації онлайн-навчання, зокрема щодо реалізації дисципліни «Фізична культура», потребує подальшого вдосконалення форм та методів роботи з учнями і студентами, що є перспективами подальших наукових пошуків.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Батаєв А. В. Аналіз світового ринку дистанційної освіти. *Молодий вчений*. 2015. № 20. С. 205–208.
2. Кривенцова І. В. Дистанційна освіта з фізичного виховання в період карантину. *Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології*. 2020. № 5(2). С. 98–103.
3. Семашко С. А., Кривенцова О. В., Ільницька Г. С. Організація освітнього процесу з фізичного виховання в умовах дистанційної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова*. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. 2021. Випуск 4 (134) 21. С. 55-60.
4. Ткачук В. В., Єчкало, Ю. В., Тарадуда А. С., Стеблівець І. П. Доповнена реальність як засіб реалізації дистанційного навчання в умовах карантину. *Фізична реабілітація та рекреаційно-оздоровчі технології*. 2020. Вип. 22 (4). С. 43-53.
5. Томашук О. Г., Сенько В. І. Організація фізичного виховання студентів закладів вищої освіти у сучасних умовах. *Наукова думка сучасності і майбутнього*. 2018. №4. С. 64-66.

6. Фізичне виховання – дистанційна форма навчання : навч.-метод. посіб. / уклад.: Согонь О. А., Донець О. В., Гогоць В. Д. ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава : Сімон, 2021. 120 с.

7. Фізичне виховання в контексті сучасної освіти: Матеріали XVI Міжнародної науково-методичної конференції. За заг. ред. І.І. Вржесневського. К.: НАУ, 2021. 178 с.

8. Цвид-Гром О., Носенко М., Рєзнік В., Боньковський О. Організація самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2021. № 38. С. 236–250.

9. Чалий Ю. В. Особливості використання форм дистанційного навчання у професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури. *Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Харків, 21–22 квітня 2020 року)*. Харків: «Магнолія», 2020. С. 58–61.

10. Череповська О. А. Фізичне виховання в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2021. Випуск 4 (134). С. 116-120.

REFERENCES

1. Bataev, A. V. (2015). Analiz svitovoho rynku dystantsiinoi osvity [Analysis of the world market of distance education]. *Molodyi vchenyi*. 20. 205–208.

2. Kryventsova, I. V. (2020). Dystantsiina osvita z fizychnoho vykhovannia v period karantynu [Distance education in physical education during the quarantine period]. *Fizychna rehabilitatsiia ta rekreatsiino-ozdorovchi tekhnologii*. 5(2). 98–103.

3. Semashko, S. A., Krivientsova, O. V., Ilnytska, H. S. (2021). Orhanizatsiia osvitnoho protsesu z fizychnoho vykhovannia v umovakh dystantsiinoi osvity [Organization of the educational process in physical education in the conditions of distance education]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova. Seriia № 15. Naukovo pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport): zb. naukovykh prats*. 4 (134) 21. 55-60.

4. Tkachuk, V. V., Yechkalo, Yu. V., Taraduda, A. S., Steblivets, I. P. (2020). Dopovnena realnist yak zasib realizatsii dystantsiinoho navchannia v umovakh karantynu [Augmented reality as a means of distance learning in quarantine conditions]. *Fizychna rehabilitatsiia ta rekreatsiino-ozdorovchi tekhnologii*. 22 (4). 43-53.

5. Tomashchuk, O. H., Senko, V. I. (2018). Orhanizatsiia fizychnoho vykhovannia studentiv

zakladiv vyshchoi osvity u suchasnykh umovakh [Organization of physical education of students of higher education institutions in modern conditions]. *Naukova dumka suchasnosti i maibutnoho*. 4. 64-66.

6. Fizychno vykhovannia – dystantsiina forma navchannia [Physical education - remote form of education: teaching method. manual]: navch.-metod. posib. (2021) / uklad.: Sohokon O. A., Donets O. V., Hohots V. D. ; Poltav. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka. Poltava : Simon.

7. Fizychno vykhovannia v konteksti suchasnoi osvity (2021) [Physical education in the context of modern education]: Materialy XVI Mizhnarodnoi naukovo-metodychnoi konferentsii. Za zah. red. I.I. Vrzhesnievskoho. K.: NAU.

8. Tsvyd-Hrom, O., Nosenko, M., Riezniak, V., Bonkovskiy, O. (2021) Orhanizatsiia samostiinoi roboty studentiv v umovakh dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov u zakladakh vyshchoi osvity [Organization of independent work of students in conditions of distance learning of foreign languages in institutions of higher education]. *Vyklyadannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi. Mizhpredmetni zviazky*. 38. 236–250.

9. Chalyi, Yu. V. (2020). Osoblyvosti vykorystannia form dystantsiinoho navchannia u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury [Peculiarities of the use of forms of distance learning in the professional training of future teachers of physical culture]. *Pedahohika i suchasni aspekty fizychnoho vykhovannia : materialy II Mizhnar. nauk.-prakt. konf., (m. Kharkiv, 21–22 kvitnia 2020 roku)*. Kharkiv: «Mahnoliia»/ 58–61.

10. Cherepovska, O. A. (2021). Fizychno vykhovannia v umovakh dystantsiinoho navchannia [Physical education in the conditions of distance learning]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. 4 (134)/ 116-120.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

МАЛЕЦЬ Дмитро Олександрович – аспірант кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: порівняльна педагогіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

MALETS Dmytro Oleksandrovych – a graduate student of the Department of Pedagogy and Special Educational of the Central Ukrainian State University named after Volodymyr Vinnichenko.

Research interests: comparative pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2022 р.